

Recenzja w postępowaniu o nadanie tytułu doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu na wniosek dr Doroty Świdzińskiej, za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej.

W związku z powierzeniem mi funkcji recenzentki w wyżej wymienionym przewodzie o nadanie stopnia doktora habilitowanego, działając na podstawie art. 221 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (z późniejszymi zmianami), przedkładam ocenę dorobku oraz osiągnięć artystycznych kandydatki do stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Podstawowe dane o kandydatce

Dr Dorota Świdzińska uzyskała stopień doktora w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w dniu 18 marca 2015 roku. Tytuł jej rozprawy doktorskiej brzmiał *Obraz schyłku życia kobiety w projekcie twórczym...wola Twoja*. Promotorem w przewodzie doktorskim była dr hab. Maria Sękowska, a recenzentami dr hab. Marian Stępak oraz dr hab. Jan Gryka.

Swoją działalność zawodową rozpoczęła w 1998 roku jako nauczycielka przedmiotu sztuka w Szkole Podstawowej nr 34 w Białymstoku, gdzie pracowała do 2009 roku. W latach 2007–2012 pełniła funkcję wykładowczyni w Zakładzie Kulturoznawstwa Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, a następnie w latach 2012–2019 była wykładowczynią w Zakładzie Edukacji Wizualnej tego samego wydziału. Od 2014 roku pracuje również jako instruktor Pracowni Plastycznej w Młodzieżowym

Domu Kultury w Białymstoku. Od 2019 roku związana jest z Zakładem Edukacji Artystycznej, Katedrą Pedagogiki Specjalnej i Działań Twórczych na Wydziale Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku, gdzie kontynuuje działalność dydaktyczną i twórczą.

Ścieżka edukacyjna Doroty Świdzińskiej obejmuje m.in. ukończenie Studium Pedagogicznego w latach 1990–1992 na kierunku plastyka, zakończone dyplomem *Kreatywne działania plastyczne w placówkach pozaszkolnych na terenie miasta Białegostoku*. W latach 1995–2000 studiowała pedagogikę kulturoznawczą na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku, gdzie obroniła pracę dyplomową pt. *Postawy młodzieży wobec osób dotkniętych chorobą psychiczną*. Następnie, w roku akademickim 2000–2001, ukończyła studia podyplomowe w dziedzinie sztuki na Wydziale Pedagogicznym w Niepaństwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Białymstoku, gdzie zrealizowała pracę dyplomową pt. *Ekspresja malarzy XX wieku jako inspiracja twórczych poszukiwań adolescentów*. W latach 2010–2012 studiowała arteterapię w Instytucie Edukacji Artystycznej Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, kończąc naukę dyplomem *Wizerunek starości w multimedialnym projekcie twórczym Sąsiadki*.

Dorobek artystyczny, dydaktyczny i popularyzatorski

Dr Dorota Świdzińska prowadzi działalność artystyczną, dydaktyczną oraz popularyzatorską w zakresie sztuk wizualnych. Jej praktyka artystyczna obejmuje malarstwo, działania performatywne oraz fotografię – często podejmuje tematy przemijania, kobiecości i starości.

Zrealizowała łącznie 21 wystaw indywidualnych, z czego 10 miało miejsce przed uzyskaniem stopnia doktora, a 11 po jego uzyskaniu w 2015 roku. Wystawy sprzed doktoratu odbywały się m.in. w Galerii Wschodniej oraz w Galerii Manhattan w Łodzi. Po 2015 roku jej prace były prezentowane m.in. w Galerii Wozownia w Toruniu, BWA Galeria Sanocka w Sanoku, BWA w Kielcach, a w 2024 roku także za granicą: w Wilnie, Budapeszcie i Nowym Jorku. Brała udział w 3 wystawach zbiorowych oraz w kilku wydarzeniach artystycznych, w tym w dwóch edycjach Festiwalu Performance *Koło*

Czasu w Toruniu (2018, 2023) oraz w wystawie towarzyszącej międzynarodowej konferencji *Życiodajna śmierć – pamięci Elisabeth Kübler-Ross* (2018).

W ramach działalności dydaktycznej związana jest z Uniwersytetem w Białymstoku – pracę rozpoczęła w 2012 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, natomiast od 2019 roku zatrudniona jest w Zakładzie Edukacji Artystycznej. Prowadzi zajęcia z zakresu sztuk plastycznych, a także opiekuje się Studenckim Kółem Naukowo-Artystycznym *Bohema*. Organizuje i kuratoruje wystawy studenckie, dokumentując tym samym rozwój edukacji artystycznej w środowisku akademickim.

Jako kuratorka i organizatorka wystaw oraz projektów artystycznych zrealizowała kilkanaście wydarzeń, m.in. w Galerii Arsenał, Galerii Nowe Skrzydło, Wojewódzkim Ośrodku Animacji Kultury w Białymstoku, a także w ramach Dni Kultury Japońskiej i Festiwalu Nauki i Sztuki. Współpracowała z instytucjami lokalnymi, takimi jak Muzeum Sztuki Drukarskiej i Papiernictwa w Supraślu.

Jest autorką dwóch publikacji i kilku rozdziałów w pracach zbiorowych poświęconych edukacji artystycznej, arteterapii i refleksji nad sztuką. Do jej publikacji należą m.in. teksty dotyczące ekspresji malarskiej jako inspiracji twórczej, roli galerii w edukacji artystycznej, a także wizerunku starości w sztukach pięknych.

Ocena osiągnięć wskazanych jako podstawa w niniejszym postępowaniu

Dr Dorota Świdzińska przedstawiła w ramach dorobku habilitacyjnego zestaw prac powstałych po uzyskaniu stopnia doktora, obejmujący wystawy indywidualne oraz wybrane prezentacje w wydarzeniach artystycznych. Ocenie podlega wskazany zestaw prac, z uwzględnieniem ich zakresu, jakości i znaczenia dla rozwoju dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

Nie sposób nie zauważyć, że artystka w swoich pracach konsekwentnie podejmuje tematykę egzystencjalną, dotykając takich obszarów jak przemijanie, starość, samotność, tożsamość, często przedstawiając bliskie jej osoby – członków rodziny i znajomych. Cechą charakterystyczną wielu z tych realizacji jest subtelna, introspektywna narracja, oparta na osobistych doświadczeniach, która znajduje swój

wyraz zarówno w formie wizualnej, jak i w doborze tytułów: *Matka* czy *Lustro*. Autorka buduje swoje wypowiedzi artystyczne w sposób powściągliwy, często koncentrując się na pojedynczym geście, obiekcie lub fragmencie ciała.

Na szczególną uwagę zasługuje praca *Ave Maria*, w której artystka ukazuje wizerunek własnej matki, co stanowi osobisty, niemal intymny akt twórczy, odstawiający relację córki z matką oraz refleksję nad cielesnością, upływem czasu. Świdzińska operuje w tej realizacji oszczędnymi środkami wyrazu, koncentrując się na prostym, niemal sakralnym przedstawieniu postaci. Sam tytuł – *Ave Maria* – przywołuje tradycję modlitwy maryjnej, stwarzając dodatkową warstwę znaczeniową: odniesienie do matki jako figury uniwersalnej, kobiecego cierpienia i opiekuńczości, ale też kruchości i oddania. Realizacja ta, utrzymana w tonie skupienia i ciszy, wyróżnia się w dorobku Świdzińskiej jako świadectwo osobistego przeżycia i zarazem uniwersalnej opowieści o relacji, która – choć głęboko prywatna – dotyka również doświadczeń wspólnych wielu odbiorcom.

W performansie, którego częścią stał się zapis wideo *Ave Maria*, artystka wykonuje gipsowy odlew swojej twarzy. Gest ten można odczytywać jako akt podwójnej obecności: materialnej i symbolicznej. Odlew zawiera fizyczne ślady ciała, a zarazem niesie znaczenie pamięci, dziedziczenia i nieuchronnego przemijania.

Tego rodzaju podejście obecne jest także w innych realizacjach, takich jak *Catun*, *Czwartek* czy *Samo życie*, które odnoszą się do relacji rodzinnych oraz pytań o sens istnienia i przemijania. Artystka koncentruje się na uważnej obserwacji codziennych doświadczeń, ukazując ich egzystencjalny wymiar.

W tym kontekście nasuwa się analogia do prac Zbigniewa Libery, zwłaszcza z cyklu poświęconego jego babce Reginie G., takich jak *Trup babki* czy *Obrzędy intymne*. Libera również podejmował temat starości i przemijania, jednak czynił to z brutalną bezpośredniością i formalną odwagą, często przekraczając granice konwencjonalnej estetyki. Jego prace były radykalne i to właśnie stanowiło o ich dużej sile wyrazu.

Tematyka starzenia się i przemijania podejmowana przez Dorotę Świdzińską nacechowana jest empatią i szczerością – to wyraźny, konsekwentny wątek w jej twórczości jednak pozbawiony radykalności.

Praca *Wnuczek*, zaprezentowana jako jeden z elementów dorobku habilitacyjnego, ma charakter dokumentalny i emocjonalny. Tego rodzaju działanie może być wartościowym gestem rodzinnym lub edukacyjnym, jednak z punktu widzenia praktyki artystycznej trudno uznać je za realizację opartą na wyraźnie sformułowanym zamyśle artystycznym czy rozwiniętej analizie tematu, która nadawałaby jej autonomiczny charakter. Brakuje tu zarówno samodzielnie wytworzonych treści wizualnych, jak i artystycznej transformacji materiału źródłowego. Jak wynika z opisu autorki, materiał fotograficzny został w całości wykonany przez jej syna, a rola artystki ograniczyła się do graficznej obróbki zdjęć i ich nadruku na tkaniny w dużym formacie. *Wnuczek* jest więc raczej dokumentacją relacji rodzinnych niż oryginalną refleksją artystyczną. Projekt ten, składający się sześciu wydruków, nie wnosi nowych jakości formalnych czy konceptualnych.

Malarskie przedstawienia osób u schyłku życia, choć spójne tematycznie z resztą dorobku, ujawniają ograniczenia w zakresie warsztatu malarskiego – zarówno w sposobie kształtowania formy, jak i w doborze oraz operowaniu środkami malarskimi. Odwołując się do inspiracji, które artystka sama wskazuje (np. Lucian Freud, Jenny Saville), trudno nie zauważyć różnicy w zakresie siły wyrazu, warsztatowego mistrzostwa. Zarówno Freud, jak i Saville redefiniowali sposoby przedstawiania cielesności i tożsamości. W przypadku Świdzińskiej mamy do czynienia z twórczością osobistą, ale pozbawioną tej siły ekspresji czy formalnej śmiałości. W polskim kontekście historycznym warto przywołać także postaci takie jak Konrad Krzyżanowski czy Henryk Rodakowski, którzy potrafili łączyć refleksyjność z warsztatem najwyższej klasy.

Warto również odnotować, że wniosek złożony w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawiera nieścisłości językowe i redakcyjne, w tym powtarzające się błędy stylistyczne, brak staranności edytorskiej oraz spójniki pozostawione na końcu wiersza.

Analizowany zestaw prac habilitacyjnych podlegających ocenie nie wnosi istotnego wkładu w rozwój dyscypliny sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Prace te pozostają w dużej mierze zamknięte w obrębie osobistej narracji, bez wyraźnej próby dialogu z aktualnym dyskursem artystycznym czy konfrontacji z innymi twórcami. Po uzyskaniu stopnia doktora artystka wzięła udział tylko w jednej wystawie zbiorowej oraz dwóch festiwalach performansu, co wskazuje na ograniczoną obecność w środowisku artystycznym. Brak systematycznego uczestnictwa w wystawach grupowych, przeglądach czy festiwalach utrudnia sytuowanie jej dorobku w kontekście współczesnych tendencji i wyklucza realny wpływ na rozwój dyscypliny.

Z perspektywy oceny habilitacyjnej, która zakłada wykazanie się wyjątkowym wkładem w rozwój dyscypliny, należy stwierdzić, że prezentowany dorobek nie spełnia tego kryterium. Wystawy indywidualne artystki mają głównie charakter lokalny lub regionalny, z wyjątkiem trzech prezentacji zagranicznych. Większość z nich jednak została zrealizowana w instytucjach o ograniczonym zasięgu i renomie (m.in. Galeria Nowe Skrzydło, UwB w Białymstoku, Galeria Obok w Białowieży), z nielicznymi wyjątkami jak BWA w Sanoku i Kielcach.

Znaczną część działalności dr Świdzińskiej stanowi praca kuratorska oraz edukacyjna, prowadzona w ramach Uniwersytetu w Białymstoku i lokalnych instytucji kultury. Choć niezwykle wartościowa społecznie i pedagogicznie, nie stanowi ona jednak osi dorobku artystycznego w rozumieniu akademickich kryteriów awansu.

Podsumowując, dorobek artystyczny dr Doroty Świdzińskiej po doktoracie wskazuje na konsekwentną aktywność twórczą i zainteresowanie ważnymi tematami społecznymi i egzystencjalnymi. Jednakże zarówno pod względem formalnym, jak i w zakresie oddziaływania na rozwój dyscypliny, nie spełnia on przesłanek "znaczącego wkładu" w rozumieniu ustawy. W tym kontekście zaprezentowane osiągnięcia artystyczne nie może stanowić podstawy do nadania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Konkluzja

Z perspektywy recenzentki oceniającej dzieła stanowiące podstawę przewodu habilitacyjnego, należy stwierdzić, że mamy do czynienia z artystką, która konsekwentnie realizuje własną ścieżkę twórczą, podejmując ważne i osobiste tematy, takie jak przemijanie, relacje rodzinne czy starość. Prace dr Doroty Świdzińskiej nacechowane są empatią i szczerością przekazu, nierzadko osadzone w kontekście autobiograficznym, co nadaje im wymiar także intymnej dokumentacji emocjonalnej.

Jednakże, mimo zaangażowania artystki oraz znaczenia poruszanej tematyki, należy zaznaczyć, że prezentowane dzieła pozostają w granicach uznanych i dobrze rozpoznanych środków wyrazu, nie wyróżniając się na tle aktualnych poszukiwań artystycznych w sposób, który wskazywałby na istotne poszerzenie pola dyscypliny, a ich obecność oraz oddziaływanie w szerszym obiegu artystycznym – zarówno instytucjonalnym, jak i krytycznym – jest ograniczona. Twórczość dr Świdzińskiej rozwija się głównie w obrębie lokalnych i regionalnych instytucji kultury, a jej udział w istotnych wystawach zbiorowych oraz obecność w dyskursie ogólnopolskim i międzynarodowym jest znikoma.

W kontekście ustawowych wymogów, dorobek i osiągnięcia przedstawione przez dr Dorotę Świdzińską **nie spełniają kryterium wniesienia znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.**

Na podstawie powyższej oceny, **nie rekomenduję nadania stopnia doktora habilitowanego** w oparciu o przedstawione osiągnięcia, które powinno spełniać warunki określone w art. 221 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku z późniejszymi zmianami.

Szczecin dnia 19.06.2025

dr hab. Julia Kurek prof. AS

